

Yksityistiet ja uudistunut yksityistielaki

Vaikutukset ulottuvat kaikkiin tiekuntiin.

Monen lappilaisen päivittäinen liikkuminen tapahtuu yksityisteillä. Suuri osa taajama-asukkaista käyttää niitä päästäkseen harrastustensa äärelle. Yksityisteitä koskeva yksityistielain uudistus koskettaa useimpia paikallisia tienkäyttäjiä ja tiekuntia, yksityisteitä on maassamme 360 000 kilometriä.

Uusi yksityistielaki tuo mahdollisuuksia, uusia vastuita ja velvoitteita niin järjestäytyneille kuin järjestäytymättömillekin tiekunnille, molemmilla on samat perusvelvoitteet tienpidon osalta.

Osakkaat vastaavat tien kunnosta

Tiekunnan on pidettävä tie tieosakkaiden liikennetarpeen edellyttämässä kunnossa niin, että kunnossapidosta ei aiheudu tieosakkaalle kohtuuttomia kustannuksia. Tiekunnan on päätettävä kustannuksista ja kunnossapidon tasosta kokouksessaan. Kunnossapidossa on otettava huomioon myös liikenneturvallisuus.

Järjestäytyneeseen tiekuntaan voi kuulua useita teitä tai tien haaroja, joilla voi olla kokouksessa määriteltynä eri tienpidon taso. Siten osa tiekunnan tiestöstä voi olla talvikaudella auraamatta tiekunnan päätöksellä, ellei tiellä ole vakituista asutusta tai talviasuttavaa mökkikiinteistöä.

Osakkailla on teillä erilaisia liikennetarpeita, jotka tiekunnan tulee huomioida. Metsä- ja maatalouden tarpeet ovat toisenlaisia kuin yksityistien, jonka varrella on vain mökki- tai omakotikiinteistöjä. Mökki ja omakotialueiden tiet halutaan toisinaan kustannussyistä rakentaa keveämmin. Usein tiekuntien keskusteluissa tien kantavuudesta unohtuu kuitenkin osakkaiden mahdolliset rakentamisen ja pelastustoimen tarpeet, näihinkin tiekunnan on vastattava toimiessaan osakkaiden hyväksi.

Teiden kantavuus

Suuri osa yksityisteistä on rakennettu vuosikymmeniä sitten ajankohdan vaatimusten mukaisina. Nykyaikaisten ajoneuvojen painot ja suurimmat mitat ovat kasvaneet 1.10.2013 voimaan tulleessa valtioneuvoston asetuksessa 407/2013. Uudistuksessa enimmäismassa nousi 76 tonniin ja suurin sallittu korkeus nousi 4,2 metristä 4,4 metriin.

Tiekuntien tulisi arvioida tiensä kantavuus ja tien mittojen riittävyys nykyajoneuvoille. Mikäli herää epäilyksiä on selvitettävä mahdollisuudet kantavuuden lisäämiseksi tai rajoitteiden asettamiseksi. Rajoitteilla voidaan suojata tietä, mutta rajoitteiden seurauksena osa tavaratoimituksista voi jäädä tulematta kotipihaan.

Tielautakunnat loppuvat

Uudistuksessa kuntien tielautakunnat lopettavat toimintansa vuoden 2019 lopussa. Kuluvan vuoden aikana ne hoitavat keskeneräiset asiat ennen toiminnan päättymistä, uusia tehtäviä ei oteta vastaan.

Tielautakuntien toiminnan päättyessä tiekunnan päätökseen tyytymätön osakas voi laatia oikaisuvaatimuksen tiekunnalle tai moitekanteen käräjäoikeuteen, jossa toimii maa- ja metsätalouden oikeusministeriö. Jos riita on edennyt oikeuteen, lasku tiekunnalle voi olla kallis huonosta tai taitamattomasta päätöksestä.

Avustustoiminnassa muutoksia uudistuksen seurauksena

Valtion ja kuntien avustuksia ei ole mahdollista myöntää omille teille, sopimusteille ja järjestäytymättömille teille yksityistielain perusteella. Rovaniemellä kaupunginhallitus teki 25.2.2019 päätöksen, jolla toistaiseksi voimassa olevat avustukset ja hoitosopimukset päättyvät 30.5.2020.

Järjestäytymättömillä teillä ja sopimusteilla on vuosi aikaa perustaa tiekunta valtion tai kunnan avustusten saamiseksi. Tiekuunnan perustaminen ei ole tarpeen, jos tiekunta ei katso tarvitsevänsä avustuksia ja toiminta kohdentuu vain muutaman osakaskiinteistön tarpeisiin.

Uuden lain myötä avustuskriteereiksi tuli tiekunnan perustaminen ja tietojen merkitseminen rekistereihin. Tietojen merkitseminen tie- ja katuverkkojärjestelmään koskee myös järjestäytymättömiä teitä. Hyöty tietojen viemisestä järjestelmään on tiekunnille ilmeinen, koska järjestelmän kautta raskaat ajoneuvot, pelastustoimi ja gps-järjestelmät saavat ajantasaista tietoa tien kantavuudesta ja rajoituksista. Kevytrakenteisille teille ohjautuu näin toimien jatkossa vähemmän raskasta liikennettä.

Tiekunnan perustaminen

Tiekuntien perustamista ja lakkauttamista helpotettiin. Perustaminen voidaan tehdä Maanmittauslaitoksen tietoimituksessa, kiinteistörekisterinpitäjän päätöksellä tai osakkaiden perustamiskokouksessa. Maanmittauslaitoksen tietoimitukseen ohjautuvat ne tiet ja tiekunnat, joilla on epäselvyyksiä tieoikeuksissa tai ne sopimustiet, joilla ei ole tieoikeuksia määriteltä.

Osakkaiden perustamiskokouksella tiekunta voidaan perustaa, jos tieoikeudet on määriteltä ja kaikki osakkaat sekä tietä käyttävät elinkeinonharjoittajat ovat tiedossa. Edellytyksenä tiekunnan perustamiselle osakkaiden kokouksessa on lain edellyttämän ilmoitusmenettelyn käyttäminen, kaikkien tieoikeuden haltijoiden kutsuminen koolle osakkaan toimesta ja yksimielisyys tiekunnan perustamisesta. Laissa on määriteltä vähimmäisasiat, jotka kokouksessa on kirjattava perustamisen yhteydessä.

Vähimmäisasioiden lisäksi on huomattava, että toiminnan kannalta tärkeitä asioita ovat myös tiekunnan päätöksellä hyväksyttävät valtuudet, vakuutukset, kirjanpito, tienpidon taso, tienkäytön rajoitukset, tietosuojalainsäädäntö sekä tulorekisteri. Vuoden vaihteessa käyttöön otettu tulorekisteri koskee kaikkia tiekuntia, jotka maksavat palkkioita tai kulukorvauksia.

Tiekunnan hallinto

Tiekunnan toimielin voi lakiuudistuksen jälkeen olla hoitokunta tai toimitsijamies, hoitokunta voi olla kokoonpanoltaan kolme jäsentä + varajäsen tai viisijäseninen ilman varajäseniä. Säännöillä tiekunta voi määrittää tarkemmin hoitokunnan kokoonpanon omien tarpeiden mukaan. Säännöillä on muutenkin mahdollista ohjata tiekunnan toimintaa lain antamin rajoittein.

Tiekunnan toimielin (hoitokunta / toimitsijamies) vastaa tiekunnan päivittäisestä toiminnasta ja hallinnon toimivuudesta. Tie kunta voi hankkia avukseen tieisännöitsijän, joka avustaa hoitokuntaa kokousjärjestelyissä ja hallinnossa sekä tienpidossa tai valtuuttaa ulkopuolisen toimijan vastaamaan yksityistien hallinnoinnista ja tienpidosta kokonaisuudessaan maksimissaan neljäksi vuodeksi. Ulkopuolinen toimija ottaa tässä tapauksessa hoitaakseen kaikki tiekunnan vastuut ja velvoitteet.

Kustannusten jako

Tiekunnan kustannukset jaetaan osakkaiden ja käyttäjien kesken käytön mukaan yksikkölaskelman perusteella. Yksikkölaskelman voi laatia tie kunta itse tai laskelma voidaan tilata tieisännöitsijältä tai Maanmittauslaitoksen tietoiimitukseen liittyvänä. Tiekunnan perustamisen jälkeen kaikki tienkäyttäjät osallistuvat kustannuksiin ja vapaamatkustajien määrä vähenee.

Tie kunta voi jatkossa periä käyttömaksun ulkopuoliselta käyttäjältä, jos kulkeminen on säännöllistä tai kuljetuksilta, jotka ovat säännöllisiä ja tilapäisiä. Käyttömaksun tulee perustua tiekunnan kokouksen päätökseen, jossa maksuun voidaan määrätä kuuluvaksi myös perusmaksu.

Muiden kuin tieosakkaiden hyväksi tapahtuva yksityistien käyttäminen säännöllisiin ja tilapäisiin kuljetuksiin, säännölliseen kulkemiseen sekä tien kunnossapitokustannuksia selvästi lisäävään toimintaan on luvanvaraista.

Kaupunki tukee tiekuntien toimintaa ja perustamista

Rovaniemen kaupungin tekninen lautakunta yhdessä aluelautakuntien kanssa kouluttaa tiekuntia maaliskuun huhtikuun aikana yhdessätoista tilaisuudessa.

Kouluttajana tilaisuuksissa ovat kunnossapitopäällikkö Antti Karjalainen ja tieisännöitsijä Jorma Pöllänen

Jorma Pöllänen
Tieisännöitsijä